

DİSİPLİNLER ARASI BİR YAKLAŞIM OLARAK MİMARİ ANTROPOLOJİNİN ANLAMI, KAPSAMI VE KURAMSAL ARKA PLANI

Hasan Basri KARTAL*

Mehmet Emin ŞALGAMCIOĞLU**

* Doktora Öğrencisi, Mimarlık ve Yapılı Çevre Bölümü, Nottingham Üniversitesi

** Mimarlık Bölümü, İstanbul Teknik Üniversitesi

Özet

Mimari antropoloji, disiplinler arası bir yaklaşım olarak, kültürel formların etnik kökenle ilişkisini ele alabilmek adına post-kolonyal çalışmalar sonrası ortaya çıkmıştır. Antropolojik yaklaşımlar mimari yöntem ve yaklaşımlar ile harmanlanmış, temel tartışma etnik kökenin ve kültürün mimari biçimleniş üzerindeki etkisi olmuştur. Fakat, mimari antropolojinin sınırlarının nerede başlayıp bittiği konusu bir netlik kazanamamıştır. Bu çalışma, mimari antropolojinin bilgi alanını, antropolojinin ve mimarinin yaklaşımlarını ve yöntemlerini birlikte kullanarak düzenlediğini göstermektedir. Makalenin temel metodu, niteliksel bir araştırma ve teorik okuma üstünde şekillenmektedir. Makale, Türkçe dilinde yazılmış 'mimari antropoloji' merkezli teorik yaklaşımları içeren literatür eksikliğini doldurmak amacıyla yazılmıştır.

Submitted | Gönderim: 03.04.2021
Accepted | Kabul: 10.10.2021

Correspondance | İletişim:
hasanbasrik@gmail.com

doi: 10.5505/sjcrp.2021.08208

Anahtar Kelimeler: Mimari Mekân, Antropoloji, Mimari Antropoloji, İnsan, Mekân, Kültür

GİRİŞ

Amos Rapoport (1969), Nold Egenter (1992), Mari-Jose Amerlinck (2001), Joachim F. Wohlwill (1972, 1973, 1974), Paul Oliver (1971, 1987), Irwin Altman (1990), Setha M. Low (2017), John W. Berry (1992) ve Victor Buchli (2013) gibi kuramcılarının yaklaşımları mimari antropoloji alanının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Kültürün ve bu alanının uzantısı olan farklı kültürlerin oluşturduğu kimlik yapılarının, etnik kimliklerin çevreyi ve mimariyi algılayışı, biliş bağlamında oluşan kodların yansımaları ve yapılı çevreyi biçimlendirishi önemlidir. Bu bağlamın etkisine odaklanan yaklaşımlar, çevre-davranış ilişkilerini kültürel bağlamda ele alan öneriler, mimari antropolojiye önemli altlıklar sağlamışlardır. Mimari mekân; gerek somut biçimlenişinin kültürel bir nesne oluşturmasından, gerekse de soyut bileşenlerinin yaşamsallığa altlık sağlayan sosyal bir süreç taşımamasından dolayı mimari antropolojinin konusu olmaktadır (Crouch ve Johnson 2001). Toplum tarafından metaforik bir anlam yüklenen, fiziksel bir inşa eylemi ötesinde olan mimari mekân (Altman ve Low 1992), mimari antropoloji tarafından, insan davranışı ve kültürün mekânsal boyutu ile ilgili çözümlenmeye çalışılır (Denyer 1978; May 2010a). Mimari antropoloji, yalnızca mimari mekân ve insan davranışların antropolojik çözümlenmesi problemine odaklanmaz (Low 2017). Mimariyi oluşturan mekânın fiziksel özellikleri yanında, kültürel bağlam çerçevesinde yüklenmiş, anlamsal yönler ve döngüler üzerine de tartışmalar sunar (Brunskill 1971).

Bu çalışma mimari antropolojinin arka planına dair kısa bir kesit sunarak başlamaktadır. Ardından, mimari antropolojinin, anlam ve kapsamına dair tartışmalara yer verilecek, mimarlık ve antropoloji keşişimde gelişen bu disiplindeki yol alışlara dair teorik bir tartışma sunulacaktır.

ARKA PLAN

Mimari Antropolojinin oluşumunda Rapoport'a (1969) göre en önemli katkılar, Anglo-Sakson kökenli olmayan ülkelerden, özellikle Almanya ve Latin dünyasından gelmiştir. Mimari antropoloji, kültürün maddi mekânsal temeli üzerine dikkati çeken, Franz Boas (1911) gibi antropolog veya mimarların düşünsel çalışmaları sonucu şekillenmiştir. 20. yüzyılın ilk yarısında beliren 'davranışçılık' yaklaşımı, insan davranışlarındaki çevre etkisini tartışmaya açmış; çevresel ilişkilerin mekânsal boyutlarını inceleyen 'çevre-davranış kuramları', mimari antropolojinin, insan yerleşimlerini, mimari edim ve süreçlerini ele almasında önemli veriler sunmuştur (Eriksen ve Nielsen 2013).

Bu irdeleme kapsamında mimarlık temelli araştırmaların odak noktasını mekân ve mekânın kullanıcısı tarafından oluşturulan algı tartışması oluşturmaktadır. Mimarlık bu bağlamda daha çok üç boyutlu çevrenin yapımı, belirli kurallar çerçevesinde tasarlanarak temsil edilmesi ve deneyimlenmesi durumuna odaklanır (Dripps 1997). Bernard Rudofsky'nin çalışması bu noktanın ileri götürülmesinde önemli olmuştur. Rudofsky, *'Architecture without Architects'* isimli kitabında, tasarlanması ve uygulanması, mimar ve mühendis gibi uzmanlar tarafından oluşturulmuş yapılar yerine, toplumların ortak ürünü olan yapıları incelemiştir. Rudofsky'nin açtığı pencere, mimarlık ve antropoloji için başat niteliktedir. Çalışmasında, mimarlık tarihi araştırmalarının, insanlık tarihinin çok küçük bir bölümüne odaklandığına ve bu dönemde sadece belli yapı ürünlerinin ele alındığına dair eleştiriler yapan Rudofsky, sıradan insanların ürettikleri yapıların çok uzun dönemler boyu mimari ve diğer disiplinlerce önemsenmediğine değinmiştir (Rudofsky 1964).

Rudofsky'nin (1964) kuramının yanında, 'insani merkezlilik' teması, mimari antropoloji içinde yapı çevrenin anlaşılabilmesi, biyolojik ve sosyal taşınmaların çözümlenmesi için önemli bir başlangıç noktası olmuştur. 1970'lerin başında Christian Norberg Schulz (1971) gibi bazı mimarlık kuramcıları, mimarlığın fenomenoloji ile tanışmasına, algı ve deneyim gibi kavramların, estetik ve işlevsellik kaygılarına göre daha merkezi bir konuma alınmasına katkıda bulunmuşlar. Bu görüş açısı, özellikle kültürel özelliklerin mimari tasarımda bir veri alanı olarak önem kazanmasına ön ayak olmuşlardır.

Amos Rapoport'un 1969'da yayınlamış olduğu '*Built Form and Culture*' (Yapılı Çevre ve Kültür) adlı çalışması ise, daha önceki mimari ya da etnoloji çalışmalarında dikkat edilmemiş, geleneksel konut biçimlerini içermesiyle yeni bir soluk yaratmıştır. Rapoport'un geleneksel mimariyi oluşturan kültürler arası karşılaştırmaya dayalı çalışması, mimari antropoloji alanının temel problemini belirlemesi açısından ufuk açıcı olmuştur. Rapoport, mimarlık alanında antropolojiden faydalanmanın 'çevre davranış' eksenli çalışmalara önemli katkılar sağlayabileceğini ileri sürmüştür. Özellikle, çevre davranış ilişkilerinin mekânsal boyutunun anlaşılabilmesinin, insanın evrimsel gelişimine ve kültürel değerlerine dair tartışmalara bağlı olduğunu belirtmiştir. Rapoport, antropolojinin eksikliklerinden ziyade mimarideki kültürün yadsınması gibi ihmal edilmiş noktalar ile uğraşmış, antropoloji ekseninde mimarlık etkileşimli bir disiplin oluşturmanın faydalarından bahsetmiştir (Rapoport 1969).

İki disiplinli (mimarlık + antropoloji) alanın oluşumuna yönelik çabalar, Alfred Radcliffe-Brown'un sosyal antropolojiyi kavramsallaştırmasından sonra hareketlenmiş (Radcliffe-Brown 1922), Edward T. Hall'in (1966) '*proksemik*' kuramını ortaya koyması ile hız kazanmıştır. Bu kuram, insan bedeninin, evrimsel nitelikler ve sosyokültürel değerlerin havuzunda, bir uzam içinde konumlandığını vurgular. Bu konumlandırma, kültürden kültüre farklılık gösterir ve doğal olarak mimarlık ürünlerine, yapı çevreye, tasarım kriterlerine etki eder.

Rudofsky (1964), Norberg Schulz (1971) ve Rapoport'un (1969) ardından, mimarlık disiplini içinde arkeolojik ve etnolojik materyaller yeni deneyimlerle incelenmeye başlamış, uluslararası sempozyumlar düzenlenmiş, araştırma sonuçlarının tartışıldığı yayınlar ve dergiler ortaya çıkmıştır. Mimari antropoloji kendine özgü şekillenirken, üzerinde durulan en büyük problem, mekânsal ve sosyal koşulları kültürel altyapı ile ele almanın gerekliliği üzerine inşa edilmiştir. Çünkü, insanın, mimari edimi gerçekleştiren birey olarak, içinde şekillendiği kültürün etkileri doğrultusunda tasarladığı yaşam alanları, modern mimari örneklerine sunduğu formlarla, sürdürülebilir ve doğayla uyumlu yönleriyle son derece önemli veriler sunar.

ANLAM VE KAPSAM

Fiziksel çevreye dayalı ekolojik uyum, akrabalık ilişkileri, anlam analizleri, sembolik anlam yükleme temelli incelemeler, genel olarak antropolojinin konuları arasındadır (Güvenç 1972). Mimari antropoloji, temel olarak, kültür alanı, sosyal düzenlemeler ve kültürel özellikler bağlamında mimari çevrenin ele alınışına odaklanmıştır (Freund 1991). Bunun yanında, saha çalışmaları, dağılım haritalandırmasından hareketle insan davranışlarının mekânsal boyutlarını ve çevre ile olan ilişkisini tartışır (Çınar 2011) ve inşa eylemi sırasında ortaya çıkan davranış örüntülerine dayalı insan evrimleşmesini göz önünde tutar. Maddesel, sembolik ve toplumsal nitelik taşıyan mimari ürünlerin, kültürü şekillendirirken bir taraftan da kendilerinin nasıl şekillendiğine değinir.

Antropolojide, kültür kavramı, sembolik örüntülerle öğrenilen ve toplumsal olarak nesilden nesile aktarılan bir yapı olarak tartışılmıştır (Cassirer 2005). Mekânın duysal algılanışı, deneyimlenişi ve anlam yüklenmesi, biyolojik kökenlere sahip insanın mimariyi çözümüme özelliklerindedir (Asquith ve Vellinga 2006). Mimari antropolojinin ortaya çıkışında, biyolojik ve kültürel özellikleri birlikte dikkate alan yaklaşım, son derece önemlidir. Bu yaklaşım, mimari çevre incelemelerine nitelikli katkılar sağlamıştır (Bourdier ve AlSayyad 1989). Antropoloji için kültür, önceki nesillere ait semboller yoluyla aktarılmış anlamların, sonraki nesiller tarafından anlaşılması çabasına dayanan, biyolojik kökleri olan bir iletişim sistemidir (Oliver 1978). Bu yüzden kültürün tanımlanışı, davranışın mekânsal boyutlarını kavrayabilmek ve mimari incelemelerde bulunabilmek adına mimari antropolojide aşılması gereken ilk basamak olmuştur. Antropolojinin disiplinler arası bakış açısı ve evrimleşmeye açık tartışmaları, kültürün çok boyutlu ve karmaşık bir sistem olarak kavranmasını kolaylaştırmaktadır.

İnsan davranışlarının mekânsal boyutunu, peyzajın ve çevrenin algılanışını, sosyal bir süreç olarak kabul eden arkeolojik ve etnolojik çalışmalar; yerel mimariyi, geleneksel yerleşimleri, mekânın kültürel olarak nasıl biçimlendirildiğini ele alan mimari çabalar ile mimari antropolojinin bir disiplin haline gelmesini sağlamıştır (Oliver 1997). Neticede, yapı çevreye dair araştırmaların yeniden canlanması, yeni tanımlamaların ortaya çıkışı hızlanmıştır. Bu noktaların yanında, etnolojinin geleneksel olarak ele aldığı maddi kültür, insan ekolojisi, akrabalık ilişkileri, toplumsal örgütlenme, etnik köken ve ritüeller üzerine oluşmuş literatür, antropolojide farklılaşmaların oluşmasının en önemli nedenlerindedir (Rykwert 1972). Ortaya çıkan problemleri anlamaya ve bu problemleri diğer disiplinlerdeki anlayışlar ile yeniden ele almaya duyulan ihtiyaç, geleneksel antropolojinin alt disiplinlerinin (arkeoloji, sosyal antropoloji ve dilbilim) birbirleriyle olan ilişkisinin yeniden yorumlanmasına ön ayak olmuştur (Haviland 1974). Bu şekilde, antropolojideki yeni tartışmaların, geleneksel antropoloji ile yakınlığı bulunan coğrafya, tarih, psikoloji gibi disiplinlerle güçlenmesi mümkün olmuştur (Tezcan 1997).

Bu noktada, mimarinin, antropoloji ile yakın ilişkisinin altının çizilmesi gereklidir. Mimarlar, diğer toplumların kültürel olarak mekânla kurdukları ilişkileri ve inşa edilmiş mekânların nasıl kavramsallaştırıldığını sürekli merak etmişlerdir (Mazumdar 1995). Bunun yanında, antropologların mekâna duydukları ilgi, mimari mekânın analitik yapısını çözümlenmekten ziyade kavramsal bir düzlemde olmuştur (Vellinga, Oliver ve Bridge 2007). Bu bağlamda, disiplinler arası bir çalışma yapma ihtiyacı daha çok işlevsel, teknik ve estetik ilkeler bağlamında mekânı ele alan mimarlık alanından yükselmiştir (Atkin ve Rykwert 2005).

Bunun yanında, çevre ile ilgili meseleler, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kentsel değişimlere (aşırı nüfus, hava kirliliği, konut ihtiyacı, işsizlik, suç vb.) ve gezegenimizdeki çevresel bozulmaların atmosferik ölçeğe ulaşmasına dayalı olarak ön plana çıkmıştır. Yeni problemlerin ön plana çıkışı, teknolojinin yıkıcı potansiyelleri üzerine farkındalığın artmasına neden olmuş (Bates 2009), bu durum mimarlık alanında yeni bakış açılarına yön vermiştir. Bu bağlamda bazı mimarlar, kent planlamacıları, kent sosyologları ve diğer disiplinlerden uzmanlar, mimarlık akımını, antropoloji temelli yaklaşımlar ile eleştirmişler, mimari antropolojinin gelişmesine katkıda bulunmuşlardır (Amerlinck 2001).

Diyebiliriz ki, antropolojik çalışmalar, mimarları, sosyal yaşamın organizasyonu, mimarinin kökeni gibi temel sorularla irdelemişlerdir (Jarzombek 2013). İnsan davranışlarının kültürel içeriğine yönelik yaklaşımlar, insan davranışlarının mimari boyutundan bağımsız olarak ele alınırsa, eksik ya da hatalı sonuçlar

ortaya çıkmaktadır (Guidoni 1987). Mimari antropolojinin nasıl tanımlanabileceği ve diğer disiplinlerden hangi kavramları alabileceği konusu tam da bu nokta üzerine şekillenir (May 2010b), iki disiplini barındıran bu yeni örgütlenme, kendine ait kimliğini oluşturulabilmesi için biyoloji, etnoloji ve arkeolojiden mümkün olduğunca faydalanmalıdır (Rickman 1992).

Mimari antropolojide, antropolojiden hareketle dört farklı sınıf tanımlanmıştır (Egenter 1992). Öncelikle, 'insan altı mimarlık', insanımsı maymunların yuva yapma eylemlerini içeren mimarlık alanıdır. Mimari antropologlar, 'insan altı mimarlık' başlığı altında, '*pongidae*' sınıfının (goriller, şempanzeler ve orangutanlar) yuva yapma davranışının büyük oranda öğrenilen bir davranış olduğu kanıtlamıştır. Aynı zamanda, malzeme özelliklerini, biçimlerin tipolojisini, mekânsal ve topolojik şartları, anlamsal ve toplumsal yönelmeleri göz önünde bulundurarak önemli bakış açıları ortaya koymuşlardır. Bu bağlamda İspanyol primatolog Jordi Sabater Pi'nin 1985'te yapmış olduğu çalışma çok önemlidir. Sabater Pi (1985), Afrika kıtasında yaşayan pigmelerin geleneksel kulübe (İngilizce: '*hut*') yapım etkinlikleri ile şempanzelerin yuva yapma davranışları arasında ilişkiler bulmuştur (Sabater Pi 1985). İnsan altı mimarlık ismi altında yuva yapma davranışlarının incelenmesi, bu bağlamda mimari antropolojinin bilimsel olarak kurulabilmesi için güvenilir kanıtlar sunmuştur (Egenter 1992). Mimari antropolojideki, Egenter'a ait ikincil sınıflandırma olan 'anlamsal mimarlık' ise, yerleşim için tasarlanmamış, sembolik anlamı olan mimarlık alanını konu edinir. Bu kategori, sembolik yapıları ya da işaretleri ifade etmektedir. Biçimsel olarak, anlamsal duruma bağlı mimarlık, arkitektonik biçimlerin ve ilkelerin deneysel olarak incelenmesine olanak sağlayan bir alandır. Anlamsal mimarlık ürünleri, organik kökenli bir malzemeden, kısa bir sürede, sadece elin araç olarak kullanılmasından hareketle yapılabilmektedir. Bunun yanında, büyük bir iş birliği sonucu ortaya konmuş kulübeler ve sütunlar da anlamsal mimarlık alanının örneklerindedir. Geleneksel olarak, anlamsal mimarlık ürünleri, dinler tarihi ve etnoloji içerisinde incelenmiş; yapılar, fetiş, idol, ruh evi, yaşam-ağacı gibi isimlerle ifade edilmiştir (Egenter 1992). Evcil (domestik/eve bağlı) mimari kategorisi ise iç mekânı yaşamak ve korunmak için tasarlanmış mimari antropoloji incelemelerini konu edinir. Bu sınıf, anlamsal mimarlık sınıfında kökenleri bulunan ve çatı, sütun, duvar, kapı, pencere gibi farklı bileşenlerin birleşmesi ile oluşmuş yaşam birimlerini inceler (Egenter 1992; Buchli 2013). Dördüncü tür olan, 'yerleşim mimarisi' ise anlamsal ve eve bağlı mimari unsurları bir arada barındıran mimaridir (Egenter 1992). Yerleşim mimarisi incelemeleri, toplumsal, hukuki ve bölgesel şartların, özellikle de kurucu unsur olan baskın siyasal konumun kültür üzerindeki etkilerini konu edinir (Egenter 1992; Bates 2009).

Mimari antropolojideki bu sınıflandırma sistemi, kültürün ve kültürel çeşitliliğin boyutlarını, sorumluluklarını göz önünde bulundurarak yaşanabilir çevreler ortaya koyma çabası içerisinde (Kottak 2001). Bu husus, mimari antropolojinin tartışmalarında özellikle önemlidir. Mimarlar ve antropologlar arasındaki iş birliğinin verimliliği, yeni çalışma alanlarının ve araştırma ekiplerinin örgütlenmelerine sebep olmuştur. Melhuish'e (1996) göre mimaride, işlevsel ihtiyaçların ötesinde, kültürel boyutun kuram ve uygulamalarda ele alınmasına dair ihtiyaç mimarlar tarafından fark edilmeye başlanmıştır.

Görüldüğü üzere, antropologlar ve mimarların, insan davranışlarının mekânsal boyutlarına yönelik olarak ilgilerinin kaymasının kökeninde yeni kuramlara ve yaklaşımlarına duyulan ihtiyaç yatmaktadır (Schoenauer 1981). Temel mesele antropolojinin mimarlığa ne sağlayacağı ve antropolojiden neler beklendiği konusudur. İşlevsel sorunların üzerine çözümlerin yapıldığı, bulunduğu coğrafya, topoğrafya ve iklim koşulları ile uyumlu malzeme niteliklerini koruyan, kültürel

taşınmaların izlerinin okunduğu yaşam alanları mimari antropolojinin yeni çalışma sahalarına dönüşmüştür. Mimari antropoloji alanının önde gelen isimlerinden Nold Egenter (1992) ve Amos Rapoport (1969)'a göre antropolojinin mimarlık alanında nasıl kullanılacağı ve antropolojiden nelerin beklendiği konusu gelişmeye açıktır.

SONUÇ

İnsanoğlu yaşadığı doğal çevreyi ihtiyaçları doğrultusunda değiştirmiştir. Bu süreçte, üretilen yapılar, üretildikleri toplumun sosyal değerlerini ve kültürel kodlarını yansıtır. İnsan davranışlarının ve kültürün çevre ile olan ilişkisi, 19. yüzyıl içerisinde antropoloji, etnografi, karşılaştırmalı etnoloji gibi alanlar tarafında ele alınmış, 20. yüzyıl içerisinde 'fenomenoloji' ve 'varoluşçu' düşüncenin etkisiyle insan ve deneyim merkezli yeni kavramlar ekseninde şekillenmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısı itibari ile insan topluluklarının, göç, ırksal dağılım boyutunu ele alan yaklaşımlar, insan ve mimari mekân ilişkisini farklı yönlerden beslemiştir.

Mimari antropoloji tartışmaları genel olarak sosyal ve insan bilimleri tartışmaları içerisinde ele alınır. Mimari antropoloji kapsamında ele alınan mimari mekân ile ilgili tartışmalar, insan kültürünün maddi sonuçlarının anlaşılması adına önemli olmuştur. Mimari antropolojinin sunduğu kesitler, insan evrimi, alet ve malzeme kullanımı da dahil olmak üzere yeni araştırma temaları için üretken sonuçlar doğurmuştur. Mimari antropoloji, sunduğu yeni yöntem ve bakış açıları ile mimari unsurların çok yönlü yeniden yorumlanmasına katkı sunmuştur.

Önemli bir problem noktası kültürün tanımının çok geniş olmasıdır. Konu ile ilgili çalışmalar, sonuçları değerlendiren kişinin bakış açısına, ele alınan araştırma metodolojisine, kurulan teorik çerçeve ilişkilerine ve araştırmanın arka planına yönelik olarak çeşitlilikler göstermektedir. Bunun yanında, materyallerin karmaşıklığı mekânsal ve sosyal koşulları birlikte ele alırken önemli kıstaslardandır. Bir araştırma stratejisi olarak mimari antropoloji, mimari geleneğin kültürel olarak oluşum ilkelerine belirsiz kalma, nesnel olamama tehlikesini aşmamıza yardımcı olur. Mimari-antropolojik yöntemin uygulanması durumunda, yorum alanı antropolojik terimlerle ortaya konarak, mimarlık alanı yeniden tanımlanabilmektedir.

Mimarlık ve antropoloji disiplinlerinin iş birliğine dayalı olarak kurulmuş bu disiplin, karmaşık, özgül bir araştırma alanı olarak hızlıca evrilmektedir. Bu bağlamda, mimarideki bilindik araştırma paradigmasının, kavramlarının ve yöntemlerinin, diğer bağlantılı disiplinlerle yeniden test edilmesi, zenginleştirilmesi ve tanımlanması gerektiği yaygın bir farkındalık haline gelmektedir.

Kaynakça

- Altman, I. 1990. *Environment and behavior studies: Emergence of intellectual traditions*. New York: Plenum Press.
- Altman, I. ve S. M. Low. 1992. *Place attachment*. New York: Plenum Press.
- Amerlinck, M.-J. 2001. *Architectural anthropology*. Westport: Bergin & Garvey.
- Asquith, L. ve M. Vellinga. 2006. *Vernacular architecture in the 21st century: Theory, education and practice*. New York: Taylor & Francis.

- Bates, D. G. 2009. *21. yüzyılda kültürel antropoloji: İnsanın doğadaki yeri*. Çev. Suavi Aydın. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Berry, J. W. 1992 (2013). *Cross-cultural psychology: Research and applications*. Cambridge: Cambridge University Press
- Boas, F. 1911 (2015). *The mind of primitive man*. London: Forgotten Books.
- Bourdier, J.-P. ve N. AlSayyad. 1989. *Dwellings, settlements and tradition: Cross-cultural perspectives*. Lanham: University Press of America.
- Brunskill, R. W. 1971. *Illustrated handbook of vernacular architecture*. London: Faber and Faber.
- Buchli, V. 2013. *An anthropology of architecture*. London: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Cassirer, E. 2005. *Kültür Bilimlerinin Mantığı Üzerine*. Çev. Milay Köktürk. Ankara: Hece Yayınları.
- Crouch, D. P. ve J. G. Johnson. 2001. *Traditions in architecture: Africa, America, Asia, and Oceania*. New York: Oxford Univ. Press
- Çınar, A. 2011. *Antropolojiye Giriş*. Bursa: Emin Yayınları.
- Denyer, S. 1978. *African traditional architecture: An historical and geographical perspective*. Heineman, London.
- Dripps, R. D. 1997. *The first house: Myth, paradigm, and the task of architecture*. Cambridge: MIT Press.
- Egenter, N. 1992. *The present relevance of the primitive in architecture*. Lausanne: Structura Mundi.
- Eriksen, T. H. ve F. S. Nielsen. 2013. *A history of anthropology*. London: Pluto Press.
- Freund, J. 1991. *Beşeri bilim teorileri*. Çev. Bahaeddin Yediylidiz. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Guidoni, E. 1975 (1987). *Primitive architecture*. Çev. Robert Erich Wolf. New York: Rizzoli.
- Güvenç, B. 1972. *İnsan ve Kültür: Antropolojiye Giriş*. Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği.
- Hall, E. T. 1966 (1990). *The hidden dimension*. New York: Anchor Books.
- Haviland, W. A. 1974. *Anthropology*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Jarzombek, M. 2013. *Architecture of first societies: A global perspective*. Hoboken, N.J: John Wiley & Sons, Inc.
- Kottak, C. P. 2001. *Antropoloji: İnsan Çeşitliliğine Bir Bakış*. Hazırlayan: Sibel Özbudun. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Low, S. M. 2017. *Spatializing culture: The ethnography of space and place*. New York: Routledge.
- May, J. 2010a. *Buildings without architects: A global guide to everyday architecture*. New York: Ivy Press.
- May, J. 2010b. *Handmade houses & other buildings: The world of vernacular architecture*. London: Thames & Hudson.
- Mazumdar, S. 1995. "Even the Moon Has a Dark Side: A Critical Look at Vernacular Architecture." In *83rd ACSA Annual meeting of history and theory criticism*, 128-134. Irvine: University of California.
- Melhuish, C. 1996. *Architecture & Anthropology*. London: Acad. Ed.
- Norberg-Schulz, C. 1971. *Existence, space and architecture*. London: Studio Vista.
- Oliver, P. 1987 (1990). *Dwellings: The house across the world*. Austin: University of Texas Press.
- Oliver, P., der. 1971 (1978). *Shelter in Africa*. London: Barrie & Jenkins.
- Oliver, P., der. 1997. *Encyclopedia of vernacular architecture of the world:1,2,3*. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Radcliffe-Brown, A. R. 1922 (2013). *The Andaman Islanders*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rapoport, A. 1969. *House form and culture*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Rickman, H. P. 1992. *Anlama ve İnsan Bilimleri*. Çev. Mehmet Dağ. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Rudofsky, B. 1964. *Architecture without architects: A short introduction to non-pedigreed architecture*. Garden City, N.Y: Doubleday & Co., Inc.
- Rykwert, J. 1972 (1997). *On Adam's house in paradise: The idea of the primitive hut in architectural history*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Sabater Pi, J. 1985. *Etología de la vivienda humana: De los nidos de gorilas y chimpancés a la vivienda humana*. Barcelona: Labor.
- Schoenauer, N. 1981. *6000 years of housing: 3*. New York: Garland.
- Tezcan, M. 1997. *Kültürel Antropoloji*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

SKETCH

Year | Yıl 2021
Volume | Cilt 03
Number | Sayı 01

"Disiplinler Arası bir Yaklaşım Olarak Mimari Antropolojinin Anlamı,
Kapsamı ve Kuramsal Arka Planı"
Hasan Basri Kartal, Mehmet Emin Şalgamcıoğlu

- Vellinga, M., P. Oliver, ve A. Bridge. 2007. *Atlas of vernacular architecture of the world*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Wohlwill, J. F. 1972. *Behavioural response and adaptation to environmental stimulation*. University Park, Pa: Pennsylvania State University, College of Human Development, Division of Man-Environment Relations.
- Wohlwill, J. F. 1973. *The Study of Behavioral Development*. New York: Academic Press.
- Wohlwill, J. F. 1974. "Human adaptation to levels of environmental stimulation." *Human Ecology* 2: 127-147.

The Meaning, Scope and Theoretical Background of Architectural Anthropology as an Interdisciplinary Approach

Hasan Basri KARTAL*

Mehmet Emin ŞALGAMCIOĞLU**

* PhD Candidate, Architecture and Built Environment, University of Nottingham

** Department of Architecture, İstanbul Technical University

Abstract

As an interdisciplinary approach, architectural anthropology emerged after post-colonial studies to deal with the relationship of cultural forms with ethnicity. Anthropological approaches have been blended with architectural methods and perspectives, and the main discussion has been the impact of ethnic origin and culture on architectural formation. However, it is not clear where the boundaries of architectural anthropology begin or end. This study demonstrates that architectural anthropology organizes the field of knowledge by using the approaches and methods of anthropology and architecture together. The primary method of the paper is based on qualitative research and theoretical reading. The paper was written to fill the gap in literature, including 'architectural anthropology' centred theoretical approaches written in Turkish.

Submitted | Gönderim: 03.04.2021
Accepted | Kabul: 10.10.2021

Correspondance | İletişim:
hbasrik@gmail.com

doi: 10.5505/sjcrp.2021.08208

Keywords: Architectural Space, Anthropology, Architectural Anthropology, Human, Space, Culture